

הנדון:

הטלוויזיה הישראלית היא הדוגמה המושלמת לטירוף-המערכות

חירקני שחור

אבל יש ברשות גם כמה וכמה. עיתונאים ששום עורך נורמלי לא היה מטיל עליהם את התפקיד של סגן-כתב/זמני בקריית מלאכי.

העמוד איש כזה לפני המצלמה ותן לו לשדר למיליון אזרחים — והרי לך גאון חדש, מגאלומאן חשון-מרסא.

הטלוויזיה משופעת באנשים כאלה. כל אחד מהם הוא אלוהים בעיני עצמו, המחליט באופן ריבוני מה צריכים מיליוני הצופים לראות, ומה לא; מהן החדשות, ומה לא; מיהו הגורו התורני ומי לא. כך דומה הרשות כיום לקיסרות של ימי הביניים: כל דוכס, רוזן, אביר או תת-אביר הוא ריבון בשטח שלו, לוחם בשכניה ומצפצץ על הפיאורל שמעליו. הקיסר הוא דמות סימלית, השולט כפוש בחצר שלו.

במצב כזה יכול הקיסר — כלומר המזכ"ל — להיות חכם או טיפש, ימני או שמאלי, טובילב או רשע, מוכשר או לא-יוצלה, אין זה משנה דבר. כי כושר השליטה שלו שואף לאספ, והחלטותיו אינן מחייבות איש.

ל המצב המטורף הזה הגיע לשיאו — ולביטוי החד ביותר — במערכה הנוכחית לבחירת מנהל הטלוויזיה.

במערכת תקינה היתה הבחירה פשוטה. המנכ"ל היה בוחר במועמד הנראה לו כמתאים ביותר, והוא היה נושא באחריות המיניסטריאלית למעשיו. המליאה היתה מאשרת את בחירת המנכ"ל, אלא במקרים של חריגה קיצונית.

לא יעלה על הדעת שהממשלה, למשל, תבחר ברמטכ"ל שאינו מקובל על שר-הביטחון, הממונה עליו.

במציאות, שר-הביטחון בוחר ברמטכ"ל, והממשלה מאשרת את הבחירה כמעט באופן אוטומטי. שהרי אם אי-אפשר לסמוך על כושר-הבחירה של השר — מוטב לסלק את השר.

בוודאי אין ליצור במתכוון מצב שבו שר-הביטחון והרמטכ"ל ישנאו זה את זה ויעשו את הכל כדי לחבל זה במעשיו של זה. כשהרמטכ"ל פונה במישור אל הממשלה מעל לראש השר, ושר-הביטחון מפעיל בעצמו את מפקדי האגרות והחטיבות.

אך זהו המצב המסתמן עכשיו. הוועדה-המנהל רוצה למנות מנהל-טלוויזיה שאינו מקובל על המנכ"ל, והמנכ"ל מציע מועמד שמנוי וגמור עם הוועדה המנהל לקבור אותו במיכרז.

מועמד הטוב ביותר הוא, לדעת, אלכס גילעדי, שיש לו כישרון נדיר לאירגון וליחסי-אנוש.

אבל גילעדי כבר הרים ידיים, כשראה מה מתרחש במערכת המטורפת. הוא יישאר סגן-הנשיא של רשת אר-בי-סי. למה לו הממיר את משכורתו הנוכחית, 120 אלף דולר לשנה, במשכורת ישראלית של 7,200 דולר לשנה, ולהכניס את ראשו למיטה חולה? אם יש אדם בישראל שהוא, מר טלוויזיה, הרי זה חיים יבין. הוא אישיות טלוויזיונית טיבעית, בכל רמ"ח אבריו.

הסידרה הנכבדים שהפיק אחרי הבחירות של 1981 היתה הסידרה האקטואלית הטובה ביותר שהופקה ארבעים-על-ידי הטלוויזיה הישראלית.

אם יבחר יבין, יש סיכוי שהסמכות הטיבעית שלו כאיש-מקצוע עם 1, שכל אנשי-הטלוויזיה מכירים בה ומכבדים אותה, תעזור לריסוי המצב.

אבל הליכוד חושד ביבין, ורואה בו משום-מה. שמאלן? (מה זה?) ואילו שיממון פרס נעלב מהצגת דמותו כסידרה הנכבדים. (וכי מי אוהב את האמת.)

דן שילון נופל מיבין כעיתונאי, אך ניחן בכישרון-אירגון מעולה. גם הוא מועמד סביר.

יש עוד מועמד: טוביה סער. האיש הנושא כיום בתואר של מנהל-הטלוויזיה, יש לו מעלה אחת, שלא תסולא-כפו במציאות הישראלית: הוא נכשל כשילון טוטאלי, גמור, מוחלט וסופי. הוא יצר פלא פיסיו: חלל ריק בתפקידו.

לכן נראה שהוועדה-המנהל מבקש להאריך את כהונתו.

מטורף? חכה עד לפרק הבא בסדרה זו!

א זרת תמים יכול לעורר כאן שאלה רלוונטיות: והיכן ממשלת-ישראל?

רשות-השירות היא, להלכה, גוף ממלכתי עצמאי. למעשה זהו סניף של קארטל-המיפלגות. בניגוד גמור לכוננת החוק, שחילק את המקומות במוסדות הרשות בין נציגי אירגונים ציבוריים ותרכותיים, עשו המיפלגות זה מכבר קנוניה, והן מחלקות את השלל ביניהן — כמו כל סוגייה שלל במדינה. שר-החינוך הוא ממנוה על כיצוע חוק רשות-השירות. הממשלה חולשת למעשה ברשות. לכן יכול היה הארם תמים לומר: שהממשלה תתערב ותעשה סדר!

אבל כמה נאיבי יכול אדם להיות? הממשלה אינה מסוגלת להחליט בעניין זה, כשם שאינה מסוגלת להחליט בשום עניין אחר.

כי רשות-השירות אינה אלא מיקרו-קוסמוס — דגם מוקטן של המתרחש בממשלה ובמדינה כולה. המוסגלים לעשות בה עבודה טובה, כרמה בינלאומית, והאוכלים את הלב" למראה המתרחש.

עסקנים. המוכשרים במיפלגה הגיעו לממשלה. עסקנים סוג ב' נבחרו לכנסת. אנשי סוג ג' נשלחו להסתדרות. סוג ד' מוקם ברשויות המקומיות. סוג ה' שוגר לסוכנות היהודית. סוג ו' או ז' מצא תחומים במינוי למוסדות של רשות-השירות.

מאסו שינה את זה. הוא הוכיח שרודף-סירסומת נמרץ (או חסרי-בושה), התוסס מקום בוועדה-המנהל של רשות-השירות, יכול להתחרות עם כל חברי-כנסת במירוץ על כותרות בעיתונים.

לכן, כשהסתיימה תקופת-הכהונה של אפאו וחכריו, מיהרו כל רודף-סירסומת אל הוועדה-המנהל של רשות-השירות. המאוש ריס שזכו בכך הפכו את תפקיד הוועד על ראשו.

ל זכותו של אפאו ניתן לומר שהוא הסתפק בכותרת היומית שלו, ולא התערב בניהול הרשות עצמה. תאוות-הפירסומת היתה תאוות היחידה.

לא כן יורשיו. התיאבון שלהם גדול יותר. לצד תאוות-הפירסומת שזכנת בליבם גם תאוות-ההשיל-

מועמד חיים יבין: מניס חדשות?

טון, ואצל כמה מהם גם תאוות-הבצע. הם רוצים לשלוט.

אבל בדרך לשלטון יש מיכשול: מנכ"ל הרשות, הסבור משום-מה, שתפקידו הוא לנהל.

התוצאה: המנכ"ל מקדיש חלק ניכר מזמנו למילחמות בוועד המנהל. המתערב בכל החלטותיו, הטובות והרעות כאחת, ומחליט את התפקד.

התוצאה השנייה: בין המנכ"ל והוועד המנהל פער רחב תהום של שינאה הדדית.

הו חלק אחר של הטירוף — זה שמעל למנכ"ל. החלק השני קיים מתחתיו, בקרב ציבור העובדים.

(ברשות-השירות, המונח "עובדים" הוא מונח טכני בלבד. כי מיקרים רבים הוא נאמר בלשון סגני נהור. יש ברשות מאות רבות של לא-עובדים, שעיקבותיהם נעלמו, ואפשר לחלק את מקבלי-השכר בין ציבור-העובדים וציבור-האזרחים.)

בקרב כל אלה שוררת אנדרלמוסיה, המתאימה לבית-חולים לחולי-נפש המנוהל בידי דייריו. זוהי תסכוכת משוגעת של ועדים וועדי-ועדים, כשכל קבוצה פועלת נגד כל האחרות, וכל תריסר עובדים מקים לעצמו ועד התובע לעצמו את הזכות לנהל את העניינים.

שרשרת-הניהול ברשות-השירות דומה למבוכ במיתולוגיה היוונית. הוראה היצואת מירי המנהל עוברת בדרכים עקלקלות בין ועדים ומוסדות שונים ומשונים, ובמיקרה הטוב היא חוזרת אל השולח בצירוף ההודעה: ההוראה נדחת.

לעיתים קרובות היא נשארת תקועה באחד מסללי הניירות בדרך.

מ חמירה את הטירוף הזה תופעה המיוחדת לגוף זה. אפשר לקרוא לה: אגרמאניה דוהרת.

יש ברשות הרבה עובדים מסורים ומוכשרים, המבקשים והמוסגלים לעשות בה עבודה טובה, כרמה בינלאומית, והאוכלים את הלב" למראה המתרחש.

אות אלפי צופים ישבו מול מקלטי-הטלוויזיה וציפו למי הדרות החדשות. להפתעתם הופיעה על המירקע הורעה לאקונית, שקבעה כי מהדרות מבט לא תשודר.

מה קרה? זה נודע רק למחרת היום.

פלוגי, עורך מבט, התנגד לשיבוץ של אלמוני, נתב-התמונה. פלוגי אמר שאלמוני אינו מוכשר, ומקלקל את העבודה. חבריו של אלמוני אמרו שפלוגי אינו מוסמך. אלמוני נשאר במקומו, ופלוגי ביטל את המהדורה.

שני האישים הרגילים האלה מעניינים את הציבור הרחב כקליפת-השום. העורך, מיכאל קרפין, לא הרשים את הציבור כגאון הרוז. ואילו הנתב נושא בתפקיד עצמם מהותו הוא כגדר מסתורין בעיני הצופים.

אך שניים אלה התייחסו אל הטלוויזיה כאל רכושם הפרטי.

הם קיבלו על עצמם לשבש שרות ציבורי חשוב, ולהשפיע במישורין על מהלך-היום של מאות אלפי אזרחים.

זהו מיקרה מעניין, מסני שהוא מספק דוגמה מושלמת לתופעה הקרויה "טירוף מערכות".

טלוויזיה ישראלית היא מערכת מטורפת כמעט מכל הבחינות.

אפשר היה להזמין ארצה סוציולוגים, פסיכולוגים ומומחים למינהל מכל העולם, כדי שילמדו תופעה יחידה-במינה זו. תמורת תשלום מתאים, שיעזור לכסות את הפסדי הטלוויזיה, אפשר היה לתת למומחים אלה לבחון מקרוב כיצד פועל גוף ציבורי משוגע.

מישהו אמר פעם: "ישראל היא המדינה היחידה בעולם שיש בה טלוויזיה מן המאה ה-19". זוהי קביעה מעניינת, אך אין בה כדי למצות את התופעה.

אחר אמר, השכנוע: "אישירור מהדרות-מבט אינו תופעה לא נורמאלית. להיפך: התופעה הלא נורמלית היא שידור המהדורות בשאר ימות השנה. שידור המהדורה בכל יום הוא כגדר נס".

והיטיב לבטא את המצב מומחה שלישי, שאמר: "לפני שבאים לדון בהקמת ערוץ שני, בדאי לדון בהקמת ערוץ ראשון".

על דבר אחד אין ויכוח בין המומחים: הטלוויזיה היא גוף מטורף.

ל בליתיקשורת בעולם הוא גוף כיצועי. מבחינה זו אין הבדל בין עיתון מודפס, מדובר או מצולם.

כל גוף כיצועי זקוק למנהל.

מבחינה זו אין הבדל בין מפקד של יחידה צבאית, מנהל של בית-חולים או עורך של עיתון. הוא האיש המקבל, בסופו של דבר, את החלטות. הוא מוסר את ההוראות האנשי-הביצוע שהוא אחראי להם, והוא נתון לפיקוח של הגוף הציבורי העומד מעליו.

זהו אלף-בית של ניהול. לא המצאה עדיין עילה אחרת. במצב של טירוף-המערכות, משתבש סדר זה.

הגוף המפקח אינו מספק. המנהל אינו מנהל ואנשי-ביצוע אינם מביצועים.

איש הישר בעיניו יעשה, וככל שהדבר עקום יותר, כן הוא נראה ישר יותר בעיני בעליו.

נה, למשל, התופעה התימהונית הקרויה "הוועד המנהל".

עצם השם הוא ביטוי לשיבוש. כאשר חקק החוק החל על הקמת הטלוויזיה (ואני הייתי אז חלק מן המחקק) לא רצה המחקק שהוועד הזה ינהל.

המחקק רצה שרשות-השירות תהיה מוסד ממלכתי בלתי-תלוי. לכן הועמד כראשה מוסד ציבורי רחב ("המליאה"), שנועד לפקח על עבודת הרשות ולהנחות אותה בעניינים עקרוניים.

מכיוון שהמליאה גדולה מאוד, ואינה מסוגלת לפקח על הרשות באופן רצוף, הוקמה בה ועדה קטנה, שתמלא תפקיד זה על בסיס יומיומי. השם הנאה לה היה "הוועד המפקח". אך משום-מה הוענק לו השם "הוועד המנהל".

החוק קבע גם שיהיה לרשות מנהל שהוא המפקד הישיר של כל עובדי הרשות.

כאמורה, זהו מיבנה הגיוני. אם נשווה את זה למערכת-הביטחון, המליאה דומה לכנסת, הוועד-המנהל דומה לוועדת-החקירה-הביטחון, מנכ"ל הרשות דומה לשר-הביטחון, ומתחתיו צריך להיות מנהל-הטלוויזיה, הדומה לרמטכ"ל (וכמותו מנהל הרדיו, וכו').

משוטף? בוודאי, אילו זה היה גוף נורמלי. אך בגוף מטורף, זה ההיפך ממשוטף.

ה התחיל כתופעה ששמה אהרון פאפו.

מאסו הוא איש הימין הקיצוני, ובעיני רבים נחשב כמקוין. אך מאסו גילה תגלית גדולה: שחבר הוועד המנהל יכול להגיע לכותרות מדי יום, אם ישמיע הצי-הרות משוגעות דיין.

עד אז נחשבו מוסדות רשות-השירות כמחשך-גורטאות של